

Els oficis manacorins. Les persones que els desenvolupaven i la seva evolució al llarg del temps (1578-1763)

Sebastià Sansó Barceló

1. Presentació i objectius

Aquest treball pretén ser una aproximació al coneixement dels oficis que estaven establerts a Manacor al llarg de les tres centúries que es presenten.

A través de l'anàlisi dels diversos oficis i professions en cada una de les èpoques tractades, és possible obtenir dades sobre el desenvolupament comercial que anava assolint la vila, la importància relativa dels diversos sectors, l'establiment i la continuació de les nissagues familiars en un ofici concret, l'aparició de nous negocis i la desaparició d'altres.

Amb les dades que s'aporten es pot intuir l'evolució de la població manacorina: per exemple observant com varien els oficis destinats al vestit o calçat; el desenvolupament de la construcció, analitzant l'increment del gremi dels picapedrers, trecadors de pedra i altres afins; l'expansió comercial amb l'aparició de nous negocis o botigues; l'increment o disminució del sector agrari, i consegüentment l'alça o baixa d'oficis com els de ferrer, selleter...; i l'aparició de noves ocupacions a mesura que anava avançant l'edat moderna, entre d'altres.

La inclusió, excepte pel que fa a 1578, de l'adreça de cada un dels menestrals, artesans i professionals existents possibilita que es puguin confeccionar plànols que afavoreixin la visió de la situació física dels diferents negocis en cada moment i que, a la vegada, es pugui seguir l'evolució d'aquests.

Finalment, per tal de poder establir la necessària correlació entre el volum d'oficis en cada moment i la massa destinatària dels seus serveis, caldria tenir present la població de Manacor en cada un dels períodes tractats.

Aquest volum poblacional en les tres dates assenyalades, establert a partir dels autors que se citen, seria el següent:

- L'any 1578, segons el recompte del virrei Lluís Vich¹, el nostre poble tendria **5.060** habitants.

- L'any 1685 Vicens Ma Rosselló Vaquer² calcula una població de **5.920** ànimes. En aquesta xifra possiblement s'inclou Sant Llorenç des Cardassar.
- L'any 1763 podem establir una xifra d'uns **6.700**.

Aquesta darrera quantitat l'obtenim d'una sèrie de dades que ens permeten establir les persones que viurien a la nostra contrada a mitjan segle XVIII.

Per una banda, Pere Xamena estableix que en aquests anys, entre Manacor i Sant Llorenç des Cardassar, tendrien 7.181 habitants, dels quals uns 6.800/6.900 pertanyerien a Manacor.

Josep Joan Vidal, citant Malonda, diu que en aquest temps hi viurien unes 7.000 persones. Possiblement 6.700 a Manacor.

Finalment, Berard i Solà³ conclou que la vila, en el moment de la seva visita, tenia 6.618 habitants.

2. Metodologia

La informació s'ha obtingut a partir del buidatge dels estims i cadastres corresponents a 1578, 1685 i 1763 -encara que aquest abasteix fins el 1843-, que es troben a l'Arxiu Municipal de Manacor.

Per a una millor comprensió i facilitat de consulta, els oficis es relacionen separatament i per ordre alfabètic.

En cada un d'ells figura, a continuació de l'any corresponent (1578, 1685 o 1763), el nom, cognom i malnom -si es coneix- de la persona que el desenvolupava, la seva adreça -en el cas que hi aparegui-, les connexions familiars que creim que podria tenir amb possibles descendents seus i altres explicacions adients.

Atenent la necessària concisió, no se citen els anys en els quals no s'han trobat els oficis tractats.

3. Els oficis i professions

Abaixador. Treballador que rebaixa els pèls d'un drap. Inclòs dins el gremi de paraires:

1578 - Domingo Truyol

Administrador del tabac:

1763 - Francisco López Granados, c/ d'en Meler, al quarter dels soldats del Sr. Rei

Apotecari:

1685 - Bartomeu Reus

1763 - Miquel Reus, a la Plaça

1763 - Sebastià Uguet, a la Plaça

Francesc Aulet, carrer del Pou Fondo

Arbolari (herbolari):

1763 - Joan Riera "Bovet", carrer del Fum

Argenter:

1763 - Lluís Fuster, a la Plaça

Asserrador:

1763 - Joan Domenge "Orta", carrer d'en Rei

Baster. Els que fan basts o albardes. Guarniment de cavalleria, sella de muntar:

1685 - Antoni Ferrer, al Mercadal

1763 - Mateu Ferrer, a sa Bassa

1763 - Bartomeu Ferrer, a s'Antigor

1763 - Bmeu. Ferrer "Penjoi", c/ Tefarres

Boter:

1685 - Joan Fons, junt celler d'en Tafal

1763 - Mateu Fons, a la Pedra Llisa

1763 - Mateu Fons, carrer del Pont

1763 - Andreu Llabrés, c/ d'en Garriga

Botiguer:

1763 - Bartomeu Mascaró, carrer dels Llodrans

1763 - Guillem Mascaró, al d'en Pelat

1763 - Sebastià Mascaró, carrer d'en Xerot

Probablement serien tots de la mateixa nissaga

Cabrer:

1763 - Antoni Gomila, carrer de la Verònica

Caçador:

1685 - Pere Lull "Nito", al Barracar

Pere Bassa, carrer d'en Perot

Calderer: Inclòs dins el gremi dels ferrers.

1685 - Pere Juan "Bolitxer", carrer del Fum

Pere Pasqual, a s'Antigor

1763 - Pere Pasqual, carrer del Fum

1763 - Lluís Nadal "Napolità", a la illeta de la Plaça

Capeller/Sombrerer:

- 1685 - Joan Garí, carrer del Mercadal
 Bartomeu Munar, prop de la Plaça
 Jaume Martí "Racó", illeta davant el Convent
 Antoni Martí "Racó", c/ d'en Soler
 1763 - Miquel Martí "Racó", c/dels Bous
 1763 - Miquel Domingo "Racó" c/Anell

Carbonera:

- 1763 - Joana Maria Nadal, al carrer de la Creu

Carnisser:

- 1763 - Bartomeu Pasqual "Roig", carrer dels Bous
 Pau Pasqual "Roig", carrer de les Tafarres. Serien parents.

Carreter:

- 1763 - Jordi Truyol "Coletes", carrer d'en Garriga
 Mateu Riera, als Trasts dels Frares.

Cavaller:

- 1685 - Miquel Rosselló, c/ de Mosson Font
 Sebastià Rosselló, c/ de Mosson Font
 1763 - Sebastià Rosselló, c/ d'en Codolí
 1763 - Jaume Llull, carrer dels Bous.

Cirurgia. Comparteixen gremi amb els barbers.

- 1685 - Bartomeu Monjo, carrer de n'Amer
 1763 - Jaume Llull, carrer de l'Anell
 Jaume Rossinyol, carrer del Mercadal
 Bartomeu Vicens "Noguera", carrer del Mercadal

Col·lector: recaptador d'imposts.

- 1685 - Mateu Serra, carrer d'en Soler

Conductor (d'una finca o possessió):

- 1685 - Antoni Galmés, carrer d'en Rei => de la Cova
 Joan Jaume, carrer d'en Rei o del carrer del Dr. Sureda => de Son Pere Andreu
 Pere Nadal, a s'Antigor => del Rafal de Son Caules
 1763 - Llorenç Galmés, carrer de l'Anell => de Son Frau
 Martí Sureda, carrer Nou => de Mendia
 Llorenç Pasqual, carrer d'en Soler => de la Murtera
 Rafel Riera, carrer d'en Xerot => de la Cabana.

Doctor en Medicina:

- 1685 - Joan Baptista Sureda, carrer d'en Garriga
 Miquel Barceló, carrer d'en Golies
 Onofre Gelabert, carrer Nou
 Guillem Riera, carrer Nou
 1763 - Andreu Daviu, carrer d'en Binimelis
 Guillem Nadal, carrer d'en Binimelis
 Antoni Pau Togores, carrer d'en Binimelis
 Mateu Tomàs Truyol, carrer dels Llodrans
 Joan Fons, carrer de n'Olesa
 Bartomeu Nadal, carrer de Sant Jeroni

Doctor en Drets:

- 1763 - Joan Cugullada, carrer de l'Anell
 Antoni Ferrer, carrer del Mercadal

Especier:

- 1685 - Bartomeu Bauçà, a Fartàritx
 Joan Bauçà, a Fartàritx
 Damià Bauçà, al cantó del carrer Nou. Aquest personatge a vegades apareix lligat a un carrer: el de Damià "Specier". Tots eren de la mateixa branca.

Escrivà:

- 1763 - Jaume Sansó, davant el Convent (tenia al seu càrrec l'Escrivania Reial)
 Sebastià Rosselló, carrer d'en Codolí

Ferrer: aquest era un ofici que agrupava nombrosos oficials. Les taules adjuntes ens ajuden a seguir millor les que podríem considerar nissagues d'aquest gremi.

- 1578 - Bernat Saletes a 1685- Antoni Sales "Monsenyor"
 1685- Francesc Sales "Monsenyor"
 1685- Miquel Sales "Monsenyor"
 1685- Pere Sales "Petit" • 1763- Miquel Sales "Prim"
 1763 - Joan Sales "Prim"
 El 1685 trobam la continuïtat de la família Sales amb Antoni Sales "Monsenyor" i Francesc Sales "Monsenyor", tots dos amb taller a sa Bassa; Miquel Sales "Monsenyor" el tenia al carrer de Don Joan Miquel Sureda (a la Costa dels Pous). Hi ha un altre Pere Sales "Petit" que tenia la ferreria al carrer del Sr. Jaume Olesa.
 Aquesta mateixa família la tornam trobar el 1763 amb Miquel Sales "Prim", del carrer de l'Anell, i Joan Sales "Prim" que tenia casa a sa Bassa.
 1685 - Martí Gelabert "Melis"

1685 - Miquel Gelabert

1685 - Melcior Gelabert • 1763 - Martí Gelabert

1763 - Miquel Gelabert

El mateix cas es dona amb el llinatge Gelabert. Al 1685 trobam Miquel Gelabert del carrer d'en Garriga, Martí Gelabert "Melis" a s'Antigor, i Melcior Gelabert al carrer del Sr. Jaume Olesa.

Veim com tenen continuïtat al 1763 amb Martí Gelabert, al carrer Nou, i Miquel Gelabert al carrer dels Enagistes.

1685 - Guillem Rossinyol

1685 - Joan Rossinyol • 1763-Guillem Rossinyol

1763 - Joan Rossinyol "Ferrer Nou"

L'altra família paradigmàtica és la dels Rossinyol. Als dos que apareixen el 1685 Guillem, del carrer de l'Anell, i Joan, del carrer d'en Sastre- els seguiran cent anys després Guillem Rossinyol, al mateix carrer de l'Anell, i Joan Rossinyol "Ferrer Nou", que donarà nom al que avui es coneix com carrer de l'Estrella.

Destacar també la família Sastre per haver donat nom a un carrer:

1763 - Sebastià Sastre "Clovella", carrer d'en Garriga

Tomàs Sastre "Clovella", carrer del Ferrer Nou. Aquest aporta el seu nom al carrer on vivia o tenia el taller: l'actual carrer de l'Estrella.

A més de tots els assenyalats, trobam aquets altres:

1578 - Miquel Cerdà

Jaume Frau

Vicenç Gasies

Antoni Miquel

Gabriel Pujades

Miquel Rosselló

Pere Santandreu

Miquel Vallespir

Pere Vallespir

1685 - Jordi Bassa, a la Plaça

Miquel Febrer, als quatre cantons de na Riereta

Martí Vaquer "de Felanitx", a la illeta d'en Bosch

1763 - Antoni Carbonell, carrer d'en Garriga

Magí Carbonell, carrer dels Llodrans (potser tots dos de la mateixa família)

Antoni Fiol "Garriga", a s'Antigor

Bartomeu Blanquer, carrer del Fum

Guillem Parera "Bruixa", davant el Convent

Joan Antoni Parera "Bruixa", carrer d'en Codolí (de la mateixa família)

Joan Juan, al carrer d'en Xerot

Joan Parera "Serra", a s'Antigor

Llorenç Oliver, carrer de la Creu

Miquel Oliver, carrer dels Enagistes

Miquel Parera "Banyeta", a s'Antigor

Miquel Truyol "Calut", al pla del Pou

Pere Fiol, a s'Antigor

Pere Joan Llull "Torriscos", carrer d'en Garriga

Pere Martí "Biscai", carrer Nou

Sebastià Galmés, a sa Bassa

Forners:

1578 - Antoni Sansó • 1685 - Pere Sansó, carrer d'en Garriga

1763 - Antoni Llompart, es cuidava del *forn de pluja o de fleca*

Julia Ferrer, a sa Bassa

Bartomeu Ferrer, potser parent de l'anterior, al carrer d'en Binimelis

Onofre Fornés, carrer de la Creu

Bernat Sales, carrer dels Llodrans

Fosser:

1685 - Gregori Vaquer, a Fartàritx

1763 - Mateu Bordoy "Caçola", carrer de la Creu

Miquel Pastor, carrer de la Creu

Joan Peretó "Penjoi", carrer de les Parres

Fuster. Se'n distingien dos tipus:

- Els d'obra grossa o fuster *grosser*, dedicats a fer bastiments, escales, arades i carros.

- Els d'obra prima o fuster *primater*, que feien els mobles de la llar.

1578 - Pere Caselles

Jaume Galmés

Martí Mas

Pere Puigròs "Metge"

Pere Rosselló

Antoni Salleres

1685 - Miquel Creus, junt a na Camel·la

1763 - Joan Creus, carrer Pedra Llisa

Antoni Juan, carrer dels Llodrans

1763 - Gabriel Juan "Coix", c/ de Ciutat

Antoni Perelló, a Creu d'en Topissa

- Pere Perelló, carrer d'en Garriga
 Pere Perelló, junt al Matarronya
 1763 - Jaume Perelló "Mora", c/Anell
 1685 - Gabriel Riera "Tafal", a la Costa
 Joan Riera "pereta", sa Bassa
 1763 - Antoni Riera "Castell", c/d'en Garriga
 Jaume Mora, carrer Nou
 1763 - Melcior Mora, carrer Nou
 1763 - Bmeu. Mora, Trasts dels Frares
 1685 - Joan Belloch, carrer d'en Biulaigo
 Antoni Frau, carrer d'en Perot
 Antoni Gomila, carrer d'en Rei
 Andreu Oliver, carrer dels Bous
 Pere Serra "de Son Frau", carrer de l'Anell
 1763 - Mateu Duran, carrer dels Bous
 Martí Duran "Pixa Llamps", carrer del Capità
 Pere Duran, carrer del Capità
 Julià Duran "Farineta", carrer dels Enagistes
 Martí Duran "Pixa Llamps", carrer d'en Rei
 Julià Duran "Pixa Llamps", al pla del Pou
 Alguns d'aquests podria ser avantpassat d'en Julià "de ses Roques" que hem conegut.
 1763 - Pere Llull "Mosso", carrer dels Bous
 Martí Llull "Mosso de na Ribota", carrer d'en Rena (actual Baix Riera)
 Joan Llull "Mosso", carrer d'en Rena
 Martí Llull "Mosso", carrer d'en Rena
 Miquel Llull "Torriscos", carrer d'en Garriga
 Guillem Llull "Torriscos", carrer del Mercadal
 1763 - Miquel Sales "Prim", al carrer de Ciutat
 Jaume Sales "Prim", carrer de Ciutat
 Miquel Sales "Prim", a la illeta de n'Amer
 1763 - Pere Bonet "Fai", al Cós
 Salvador Pastor, carrer dels Llodrans
 Pere Grimalt "Fraret", als Trasts dels Frares

Gerrers. El seu gremi incloïa els ollers i els teulers:

- 1578 - Joan Fiol
 1685 - Joan Fiol "Riutort" a s'Antigor
 1763 - Joan Fiol "Pardalet" a s'Antigor

- 1763 - Joan Fiol "Garriga"
 1578 - Bartomeu Pons
 1685 - Joan Pons, c/ de l'Anell
 1578 - Joan Parera
 1685 - Joan Parera, c/ Nou
 1578 - Antoni Miquel
 Pere Miquel
 1685 - Magí Garau, a s'Antigor
 1763 - Miquel Garau, a s'Antigor
 Joan Juan "Marçal", a s'Antigor
 1763 - Joan Juan, a s'Antigor
 Miquel Riera "Mut", carrer de l'Anell
 1763 - Bernat Blanquer, carrer Nou

Guixer. Al segle XV s'uniren al gremi dels picapedrers:

- 1763 - Agustí Oliver "Roig", carrer dels Enagistes

Hortolà:

- 1578 - Miquel Mas
 1685 - Jeroni Fons "Boronat", a la Bassa
 Joan Puigròs "Metge", a Fartàritx (donava nom a un carrer)
 Antoni Piris
 Llorenç Belloch
 1763 - Antoni Serra "Guixa" i "Verd"
 Miquel Serra "Guixa", ambdós vivien al carrer de la Creu. Serien parents.
 Antoni Gomila "Peixet", carrer de n'Olesa
 Pere Planisi, carrer d'en Pelat (actual Remei)

Lleter:

- 1763 - Miquel Gomila "de Son Ramon", davant el Convent

Llibreter:

- 1685 - Joaquim Sitges, a la Creu d'en Topissa
 Julià Sitges, carrer d'en Sebastià Martí (també dit carrer dels Bous)
 Pere Sitges, a Fartàritx

Hostaler:

- 1685 - Melcior Gelabert, carrer d'en Garriga (a vegades citat com carrer de l'Hostal)

Majoral:

- 1763 - Rafel Amer "Pellerenca", carrer del Mercadal
 Gabriel Miquel, carrer d'en Perot

Marxando:

1685 - Antoni Thomas, als quatre cantons de na Riereta
 1763 - Rafel Nadal "Barxo", carrer d'en Codolí
 Francesc Forteza, carrer Nou
 Gaspar Aguiló "Mosca", a la Plaça
 Onofre Bonnín, a la Plaça

Manescal:

1763 - Josep Galmés, carrer d'en Garriga

Mercader:

1578 - Joanot Peretó
 Joan Vallespir
 1763 - Mateu Mesquida "Roma", carrer de n'Obrador

Milicià:

1763 - Miquel Servera "Carnisser", al Barracar
 Antoni Perelló, carrer d'en Codolí
 Joan Domenge "Quart", carrer del Dr. Rosselló
 Josep Riera "veta", carrer del Fum
 Joan Muntaner "guixa", prop de la Pedra del Peix (a la Plaça). Era caporal.
 Joan Truyol "del Coll del Vent", carrer d'en Pelat (actual Remei)
 Bernat Morey, al pla del Pou
 Antoni Galmés, carrer d'en Venturós (actual Pere Morey). Era sergent.

Militar:

1578 - Antoni Massanet, soldat
 1685 - Joan Ballester "Olesa", capità, qualificatiu que donava nom al carrer
 1763 - Joan Sard, a les Roques (actual Amargura). Era tinent.

Missatger:

1578 - Pere Mas
 1685 - Pedro Martín, a la Plaça

Notari:

1578 - Ramon Llull (no diu on vivia però molt probablement fos al carrer de l'Anell)
 1685 - Agustí Mas, a Fartàritx (possiblement a l'actual carrer del Remei)
 Ramon Morey, carrer de Mosson Font (actual Francesc Gomila)
 Antoni Gelabert, devora la sinia d'en Camella
 Antoni Riera, a s'Antigor
 1763 - Pere Domenge, vora el forn de puja (voltants del carrer de n'Olesa)
 Josep Morey, davant el Convent
 Joan Mir, carrer de Sant Jeroni

Oguer:

1763 - Pere Fiol, carrer dels Bous

Oller. Compartia gremi amb els gerrers i els teulers:

1685 - Martí Llull, carrer d'en Codolí

Pastor:

1685 - Joan Andreu "Jan", carrer del Dr. Joan Miquel Sureda (el tram comprès entre el carrer Olesa i la plaça del Mercat de l'actual carrer Jaume Domenge)
 Antoni Andreu "Jan", carrer Nou
 Pere Rosselló, a s'Antigor
 1763 - Llorenç Mesquida, carrer de n'Olesa

Pescador:

1685 - Bartomeu Mora, carrer d'en Rei
 1763 - Bartomeu Jaume "Vermell", carrer d'en Meler (Sant Jeroni)
 Guillem Massanet "Serol", carrer d'en Codolí. Citat com a pescador de canya.

Picapedrer:

1578 - Antoni Bauçà "Noguera"
 Joan Cerdà
 Tomàs Rosselló
 1685 - Joan Caldentey
 Jordi Caldentey, carrer de Mosson Font
 Onofre Fiol, carrer dels Bous
 Joan Poquet, carrer de D. Joan Miquel Sureda
 Francesc Montaner, carrer d'en Sastre
 Martí Montaner, al camí de la Creu d'en Servera
 Pere Montaner "Guixa", carrer del Capità Andreu (Olesa)
 Llorenç Mesquida, c/ d'en Blanquer
 Bartomeu Mesquida, c/d'en Blanquer
 Joan Mesquida, carrer d'en Garriga
 1763 - Miquel Mesquida "Petxina" carrer d'en Garriga
 1763 - Josep Mesquida "Petxina" carrer dels Tonedors.
 1763 - Antoni Sansó "Totsol", al Barracar
 Antoni Bonet, carrer del Pou Fondo
 Joan Bonet, carrer d'en Blanquer
 Bernat Sureda "Decantau", carrer d'en Gil
 Ramon Grimalt "Coca", carrer de n'Obrador
 Antoni Pocoví, carrer d'en Xerot (de la Pau)

Antoni Mora, carrer de les Tefarres (Llaurador)
 Antoni Quetgles "Clar", carrer d'en Rei
 Pere Quetgles "Clar", carrer d'en Rei; ambdós familiars tenien parents
 trencadors de pedra.

Pintor:

1763 - Josep Pla, a la Plaça

Religioses:

1763 - Maria Ignàsia Pou, superiora de les Beates Terciàries que tenien el convent a
 sa Bassa, a les cases que foren de Pere Soler "Banya d'Or"

Sabater:

1578 - Joan Frau

Pere Frau

Pere Llodrà

Bartomeu Rexach

Sebastià Huguet

1685 - Joan Ferrà, al cantó del Porxo (a la plaça Reial). Illeta d'en Ferrà.

Josep Riera, a la illeta d'en Boter (Bosch/A. Rosselló/Estrella/Jaume II)

Guillem Binimelis, carrer del Mercadal

Joan Cabrer, carrer del Mercadal

Pere Estelrich, a la Plaça

Andreu Bauçà, carreró d'en Boter/carrer del Mercadal

Miquel Bauçà "Llevant", a la Costa dels Pous

Joaquim Munar "de Ciutat", carrer dels Enagistes

Guillem Juan "de Felanitx", a s'Antigor

Agustí Ferrer "Juradeus", a l'illa de Sebastià Martí (ara convent de la Caritat)

1763 - Bernadí Roig, a la Plaça

Joan Juan "Pasta", carrer del Pou Fondo

Antoni Nadal, al Pou Fondo

Sebastià Nadal, carrer del Pou Fondo

Sebastià Nadal, carrer d'en Garriga

Sastre. Compartien gremi amb els calceters:

1578 - Antoni Femenia

Llorenç Galmés

Pau Gelabert

1685 - Antoni Gelabert, carrer Nou

Miquel Mas

Pere Rodríguez

Jaume Riera

1685 - Miquel Riera, c/de l'Hostal

1685 - Jaume Pol, carrer de l'Anell

Gabriel Moranta, al carrer que va de la plaça Reial a l'església

Bartomeu Fullana, carrer de Ciutat

Serraller:

1763 - Joan Domingo, al Pont de Fartàritx (actual Colom)

Tabaquer:

1763 - Gaietà Cortès, carrer Nou

Taconer:

1685 - Pere Pasqual "Capellà", carrer dels Tonedors

1763 - Jaume Rosselló, carrer del Fum

Miquel Rosselló, carrer d'en Rena

Joan Rosselló, carrer d'en Xerot (actualment de la Pau)

Talla neu:

1763 - Rafel Rosselló "Bell", carrer dels Llodrans

Teuler. A Ciutat estaven agremiats juntament amb els gerrers i ollers:

1578 - Vador Domenge

Tender:

1763 - Manel Cortès i Aguiló, carrer d'en Binimelis

Joaquim Fuster, carrer d'en Binimelis

Josep Forteza, carrer dels Enagistes

Joan Forteza, carrer Nou

Francesc Picó, a la Plaça

Torrer:

1763 - Jordi Sureda, carrer del Dr. Rosselló

Sebastià Galmés "Dama", carrer d'en Pelat (actual Remei)

Traginer. Dits també traginers de garrot:

1685 - Jaume Parera, al Mercadal

Mateu Muntaner, carrer d'en Garriga

1763 - Miquel Puigserver "Rafelino", carrer d'en Garriga

Sebastià Fullana "Coa d'All", carrer d'en Perot (actual carrer del Convent)

Sebastià Llull "Coure", carrer del Pont

Andreu Santandreu, carrer dels Tonedors (Soledat)

Trencador de pedra:

1685 - Pere Quetgles, c/dels Llodrans

1763 - Antoni Quetgles "Clar", c/ Llodrans

1763 - Mateu Quetgles "Clar", c/ Llodrans

1763 - Miquel Quetgles "Clar", als Trasts

1685 - Gabriel Fullana, a s'Antigor •1763 - Sebastià Fullana, carrer de Ciutat

1763 - Bartomeu Fullana "Cusi", c/Pou Fondo

1763 - Antic Fullana "Rexach", c/ Ferrer Nou

Trepanador:

1578 - Miquel Soler

Moliner.

Malgrat sigui segura l'existència de molins el 1578, no he trobat en aquesta font cap persona que exercís aquest ofici.

Sí que n'he trobats, i molts, l'any 1685. Vet ací el detall:

El **camí de Ciutat**, que tenia dues branques -la que continuava el carrer del mateix nom i passant per na Freda (actual plaça de Sant Jaume) anava a ajuntar-se amb l'altra que sortia de s'Antigor pel carrer dels Gerrers-, veia a les seves voreres fins a 6 molins:

Jaume Vadell

Joan Truyol "Canalet"

Joan Riera "Bellver"

Antoni Belloch

Rafel Frau

Antoni Mir "Topissa"

Al camí de la **Creu d'en Servera** (a la zona final de Baix d'es Cós) hi havia el molí de Martí Montaner.

A **Fartàritx** era on hi havia més molins, moliners i molineres.

Bartomeu Cerdà "Be"

Damià Domenge

Pere Mas

Jaume Cabrer "Rafeló"

Miquel Cabrer "Boguet"

Pere Domenge "Rovellosa"

Bartomeu Frau "Mavi"

Guillem Morey

Miquel Riera "Bellver"

Antoni Cabrer "Guineu"

Miquel Domenge

Jeroni Fons

El comte d'Ayamans

En d'altres molins no figura l'emplaçament exacte. Són els de:

Llorenç Amer "de la Bassa"

Guillem Barceló

Miquel Frau

Pere Montaner

Jaume Pasqual "Gatzella" (possiblement a la Vilanova)

Jaume Pujol "Pistola" (segurament també a la Vilanova)

Antoni Sales "Monsenyor"

Antoni Sureda "Brunidora"

Sebastià Rosselló

Al **camí de les Pedreres** (actual carrer Verònica) hi havia el de Miquel Melis "Vava".

El de Jordi Sansó estava a **na Vella** (a la Vilanova)

Finalment, a la **torre del Canonge Domenge** (la torre de ses Puntes), hi trobam tres molins: Antoni Truyols, Rafel Poquet i Antoni Cabrer "Guineu"

Molts d'aquests moliners veren continuada la seva nissaga i, a més, se n'establiren de nous.

Així, el 1763 trobam:

Al Barracar:

Miquel Frau

Al camí de la Casa Nova:

Miquel Riera "Baiò"

Al Cós:

Pere Cabrer "Llarg Beno"

Joan Sureda "Creus"

A la Creu d'en Servera:

Gabriel Ferrer

A na Daniela (prop de l'actual plaça de Sant Jaume):

Jaume Vadell "Vadelló"

A la Moladora:

Llorenç Galmés "de Son Frau"

A l'àrea de la Vilanova:

Bartomeu Sansó "Frare Crespí"

Pere Sureda "Pistola"

Al camí de les Pedreres:

Antoni Riera “Coletes”
 Mateu Barceló “Cama”
 Pere Grimalt “Fraret”
 Joan Riera “Coletes”
 N’hi ha dos que només indiquen on vivia el moliner:
 Rafel Nadal “de na Bet Sínies” al carrer del Fum
 Pere Joan Grimalt “Coca” al carrer de les Tefarres
 Antoni Estelrich “Llamp” que figura sense cap indicació que permeti situar-lo, encara que possiblement estàs per s’ Antigor.

A s’ Antigor trobam:

Lleonard Fiol
 Andreu Frau
 Josep Oliver “Castell”
 Joan Riera “Bellver”
 Pere Joan Riera “Baió”

A la Torre:

Joan Fiol
 Mateu Nadal “Xeno”
 Rafel Nadal “Xeno”
 Joan Llull (malgrat aquest figuri situat a la torre de Fartàritx).

Finalment, a Fartàritx n’hi havia fins una dotzena

Miquel Bauçà “Pastureta”
 Jaume Bauçà “Pastureta”
 Pere Joan Cabrer
 Miquel Domenge “Quart”
 Joan Fiol
 Bartomeu Mesquida “Petxina”
 Miquel Riera “Bellver”
 Mateu Soler
 Jaume Cabrer “Rafeló”
 Guillem Matamales
 Melcior Riera “Baió”
 Guillem Puigròs, del carrer d’en Raissa

Paraires:

1578 - Tomàs Aleix	Joan Grimalt
Llorenç Amer	Jaume Simó

Pere Andreu	Salvador Llull
Onofre Bennàsser	Rafel Fullana
Bartomeu Cabrer “Boguet”	Miquel Ventalló
Antoni Cervera	Guillem Llodrà
Joanot Mora	Gabriel Genovart
Jaume Mora	Pere Frau
Antoni Comes “de Ciutat”	

Sebastià Miquel “Sega” (el carrer dels Bous també es coneixia pel seu nom).

1685 - Rafel Fullana, junt al Matarronya (a la Costa dels Pous).

També al 1578:

Damià Fullana, carrer de l’ Anell – davant el Convent
 Antoni Lliteres “Barrufau”, al cantó de la Presó
 Pere Llull, a la Costa (també coneguda com la costa d’ en Pere Llull)
 Gaspar Artigues, a la Creu d’ en Topissa (començament Verònica)
 Martí Vallespir, carrer del Dr. Joan Miquel Sureda
 Bartomeu Artigues,
 Joan Febrer “Rovellosa”,
 Miquel Febrer “Rovellosa”
 Miquel Febrer “Negre”, vivien a Fartàritx.
 Pere Amengual, a la illeta davant el Convent, coneguda pel seu nom.
 Sebastià Mas “Coll curt”, illeta del Comte (Bosch-Peral-A. Rosselló-sa Bassa)
 Bartomeu Artigues, a Fartàritx, a la illeta d’ en Geneta -que duia el seu nom-
 Bartomeu Riera “Rost”, vora el molí de na Vella, a la zona de Son Codolí.
 Bartomeu Sureda, carrer de Mosson Font (actual Francesc Gomila)
 Jaume Parera, carrer Nou
 Andreu Santandreu, al carrer Nou
 Bartomeu Verd, carrer d’ en Sastre (Estrella)
 Com es pot observar alguns serien descendents dels de 1578

1763 - Es poden comptar fins a trenta-tres paraires. Per abreujar estan agrupats per carrers:

Anell, de l’: Joan Santandreu
 Blanquer, d’ en: Rafel Artigues “Coix”
 Bous, dels: Pere Massanet “Serol”
 Ciutat, de: Jaume Fons “Sega” i Joan Parera
 Creu, de la: Joan Riera i Melcior Sansó “Rubí”
 Enagistes, dels: Bernat Garriga i Mateu Truyol “Boca de Mel”
 Fum, del: Sebastià Cabrer “Rafeló”
 Garriga d’ en: Miquel Febrer “Truco” i Gabriel Nadal “Petit”

Gil, d'en: Miquel Febrer "Negre"
 Llodrans, dels: Antoni Vallespir i Joan Vallespir
 Mossos Toni, de: Miquel Rosselló "de Bandris"
 Nou: Jaume Parera, Macià Ribot i Pere Santandreu "Treufoc"
 Obrador, de n': Antoni Artigues "Adinerat"
 Pelat, d'en: Antoni Febrer "Negre" i Antoni Galmés "Dama"
 Pont, del: Guillem Parera "Castell" i Bartomeu Riera "Meu"
 Raissa, d'en: Antoni Febrer "Renou"
 Rei, d'en: Antoni Pont i Joan Vallespir
 S'Antigor, a: Pere Joan Gomila
 Tefarres, de les: Bartomeu Verd "Penjoi"
 Tonedors, dels: Miquel Andreu "Jan", Francesc Riera i Martí Riera
 Venturós, d'en: Pere Verd "Penjoi"
 1685 - Andreu Santandreu, carrer Nou
 1763 - Pere Santandreu "Treufoc", c/Nou
 1763 - Joan Santandreu, carrer de l'Anell
 1685 - Gaspar Artigues, Creu Topissa
 1763 - Antoni Artigues "Adinerat", c/Obrador
 Bartomeu Artigues, a Fartàritx
 1763 - Rafel Artigues "Coix", d'en Blanquer
 1685 - Joan Febrer "Rovellosa"
 1763 - Antoni Febrer "Renou", c/d'en Raissa
 Miquel Febrer "Rovellosa"
 Miquel Febrer "Negre"
 1763 - Antoni Febrer "Negre", c/ d'en Pelat
 (Tots ells a Fartàritx)
 Miquel Febrer "Negre", c/ d'en Gil
 Miquel Febrer "Truco", c/d'en Garriga
 1685 - Martí Vallespir, c/ Dr. Sureda
 1763 - Antoni Vallespir, c/ dels Llodrans
 1763 - Joan Vallespir, c/ dels Llodrans
 1763 - Joan Vallespir, carrer d'en Rei
 1685 - Bartomeu Verd, c/ d'en Sastre
 1763 - Bartomeu Verd "Penjoi", c/Tefarres
 1763 - Pere Verd "Penjoi", c/d'en Venturós
 1685 - Bartomeu Riera "Rost", a na Vella
 1763 - Bartomeu Riera "Meu", c/ del Pont
 1763 - Joan Riera, carrer de la Creu
 1763 - Francesc Riera, carrer dels Tonedors

1763 - Martí Riera, carrer dels Tonedors
 1685 - Jaume Parera, carrer Nou
 1763 - Jaume Parera, carrer Nou
 1763 - Joan Parera, carrer de Ciutat
 1763 - Guillem Parera "Castell", c/ del Pont

Teixidors de llana. Formaven col·legi juntament amb els teixidors de lli.

1578 - Virgili Badia
 Miquel Genovart "Àngel"
 Joan Gil
 1685 - Joan Gil, carrer de l'Hostal
 1685 - Bernat Pujades, c/ de l'Anell
 1763 - Sebastià Pujades, carrer de l'Anell
 1763 - Antoni Pujades, c/ del Pou Fondo
 1763 - Esteva Pujades, c/ del Pou Fondo
 Pere Martí "Camell", davant el Convent
 Pere Sansó "Al·lot Gros", al Mercadal
 Antoni Rosselló "Papallona", c/Llodrans
 Domingo Rosselló, carrer dels Llodrans
 Francesc Rosselló "Papallona", c/d'en Soler
 Pere Rosselló "Papalló", c/dels Bous
 1763 - Pere Rosselló, c/de les Tefarres
 Pere Cantallops, carrer d'en Rei donava nom a l'illa on habitava
 1763 - Jaume Sansó "Fosc", davant el Convent
 Joan Grimalt "Tereu", carrer del Dr. Rosselló
 Jaume Llull, als Trasts dels Frares

Teixidors de lli:

1578 - Antoni Melcior
 Jaume Frau
 Martí Gener (donava nom a una illa)
 Miquel Girart
 Bartomeu Miquel
 Joan Oliver
 Guillem Parera
 Pere Bonet
 Antoni Grimalt
 1685 - Miquel Grimalt, carrer d'en Rei
 1685 - Joan Grimalt "Capó", c/ d'en Rei
 1685 - Rafel Grimalt, a Fartàritx

- Joan Cabrer “Boguet”
 1685 - Ant. Cabrer Ròtol d'en Gargamella
 Antoni Prexana “Rei”
 Aquesta família donà nom al carrer conegut erròniament com “del Rei”
 1685 - Tomàs Riera “Carreter”, davant la casa del Dr. Binimelis (Jaume II)
 Gabriel Vadell, carrer dels Bous
 Bernat Vadell, carrer d'en Codolí
 Gabriel Vadell, carrer d'en Codolí
 Antoni Vadell, c/ Mosson Font
 1763 - Jaume Vadell “Capità”, c/dels Bous
 1763 - Frsc. Vadell “Capità”, c/ Ferrer Nou
 1763 - Joan Vadell “Capità”, c/ Verònica
 1685 - Pere Cerdà, a Fartàritx
 Mateu Servera “Maia”, a Fartàritx
 Antoni Lull “Mai Blanc”, c/ d'en Perot
 Jaume Martí “Camell”, a la Plaça
 Joan Puigròs “Metge”, al Pont de Fartàritx
 Miquel Bordoy, a s'Antigor
 1763 - Mateu Bordoy, c/de Mosson Toni
 1763 - Miquel Bordoy, carrer d'en Meler
 1763 - Antoni Bordoy, carrer d'en Pelet
 1763 - Pere Bordoy, carrer d'en Rei
 1763 - Pere Bordoy, c/ de la Verònica
 1763 - Jaume Grimalt, carrer de Ciutat
 Gaspar Alemany, carrer d'en Binimelis
 Bartomeu Pastor “Escolà”, carrer de Ciutat
 Bernat Blanquer “Raissa”, carrer d'en Meler
 Miquel Fons “Guaita”, carrer de n'Olesa
 Gaspar Morey “Buscaret”, a la Sínia dels Frares
 Jaume Morey “Buscaret”, carrer d'en Venturós
 Bernat Pujades, carrer del Pou Fondo (tenia avantpassats teixidors de llana)
 Antoni Girart “Biulaigo” (de la nissaga que donarà el nom a una part del carrer on vivien, el carrer d'en Rei).

A banda de tota aquesta nòmina de teixidors de llana i de lli, n'he trobat d'altres dins el cadastre de 1763, que no especifiquen a quina de les dues matèries es dedicaven:

Mateu Llodrà “Caron”, carrer dels Bous
 Pere Cerdà “Angelet”, carrer de la Creu

Rafel Grimalt “Vola”, carrer de la Creu
 Pere Grimalt “Tereu”, carrer del Dr. Rosselló
 Pere Antoni Grimalt “de na Moranta”, carrer d'en Pelat
 Bartomeu Morey “de na Ginarda”, carrer d'en Garriga
 Antoni Font, carrer dels Llodrans
 Pere Estelrich, carrer Nou
 Pere Fullana, carrer Nou
 Jaume Gelabert “Maiolet”, carrer d'en Perot
 Antoni Nadal “Comte”, carrer del Pont
 Bartomeu Fons “Ronyeta”, carrer del Pont
 Damià Pastor “Moleta”, carrer d'en Soler
 Joan Gelabert “Melis”, carrer d'en Venturós.

4. Conclusions

Desafortunadament, la sola relació de tots els oficis i professions dels tres-cents anys objecte d'estudi absorbeix més espai del recomanat, la qual cosa fa que no es puguin analitzar més profundament certes dades ni sigui possible desenvolupar més extensament alguns punts que caldria ampliar.

Això fa que resti per a una altra ocasió una aproximació més acurada i exhaustiva dels múltiples aspectes que es poden extreure de la informació que s'aporta, com per exemple la concentració d'oficis per carrers o àrees de la població, el percentatge de cada ofici en relació al nombre d'habitants, un estudi dels indrets on s'ubicaven les diverses ocupacions, la diversificació espacial pel que fa a oficis de caire comercial, administratiu, *industrial* o de serveis. A banda també caldria ampliar certs aspectes d'algun d'aquests oficis⁴, sobretot els que més incidència tenien a Manacor.

També seria interessant poder arribar a conèixer com es perpetuaven certes tradicions familiars en determinats oficis o determinar el grau d'importància de certs artesans i menestrals –fins i tot de més renom que nobles i preveres- fins a arribar a tal nivell de influència que molts de carrers eren coneguts pel seu nom o, en molts de casos, pel seu malnom.

Poder contrastar el motiu d'haver-hi carrers que es coneixien pels oficis que s'hi exercien; veure com el declivi de certes ocupacions o la perpetuació al llarg dels segles d'altres, i l'aparició de noves, anaven marcant el camí de Manacor a través del temps, per així acostar-nos fins on sigui possible a un millor coneixement del nostre poble.

NOTES

¹ Citat per **ROSSELLÓ VAQUER**, Ramon i **VAQUER BENNASAR**, Onofre. *Història de Manacor. El segle XVI.*, Palma: Prens Universitaria, 1991.

² **ROSSELLÓ VERGER**, Vicente Maria. *Mallorca el Sur y Sureste*. Càmera Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Palma de Mallorca, 1964.

³ **BERARD y SOLÁ**, Gerónimo. *Viaje a las villas de Mallorca, 1789*. Ajuntament de Palma, 1983.

⁴ **QUETGLAS GAYÁ**, Bartolomé. *Los Gremios de Mallorca. Siglos XIII al XIX*. Palma: Edic. Cort, 1980.

Picapedrers i inversió pública local a Manacor (1600-1750)

Albert Carvajal Mesquida

Antoni Ferrer Febrer

1.- Introducció

El present estudi és el resultat de l'anàlisi de les fonts documentals que generava l'activitat d'una institució administrativa de caràcter econòmic que rebia el nom de clavariat. El clavari era el dipositari dels diners de la Universitat. Mantenia un registre escrit de tot allò que pagava i cobrava en nom dels representants de la vila. Era elegit pel Consell cada any i al final de la seva administració retia comptes davant els oïdors de comptes (que generalment eren tres) als quals entregava els llibres del seu clavariat. Els oïdors eren els funcionaris encarregats d'examinar i aprovar els pagaments de la corporació anotant en uns llibres coneguts com *Llibre de Sentències* si els comptes eren correctes o no. Les col·leccions de llibres de clavarria i de sentències constitueixen un aplec documental de gran valor històric ja que contenen les actuacions en relació a les determinacions acordades pels jurats i consellers.

Ens trobam, aleshores, davant una documentació que descriu fets i no acords, actuacions més que projectes. Com sabem, fins i tot en l'actualitat, les administracions prenen acords que finalment no s'executen o, si es fan, es realitzen amb molts anys de retard.

D'aquestes fonts ens hem limitat a recollir el que són les intervencions en obra pública. L'objectiu ha estat observar en quines matèries es fan intervencions, el volum d'obra que es realitza i quins són els autors d'aquestes obres. Cal tenir en compte que es tracta d'una font econòmica i això suposa que generalment ofereix poca informació descriptiva.